

BEN DE VRIES

SENIOR BELEIDSMEDEWERKER
INTERNATIONAAL BIJ DE RIJKSDIENST
VOOR HET CULTUREEL ERFGOED

De zeventiende-eeuwse Amsterdamse grachtengordel is benoemd tot Werelderfgoed. Het Unesco-Werelderfgoedcomité heeft eind juli ingestemd met de voordracht van dit stedenbouwkundige meesterwerk. De grachtengordel is daarmee het negende Werelderfgoed in Nederland.

FOTO'S: RIJKSDIENST VOOR HET CULTUREEL ERFGOED - AMERSFOORT

Grachtengordel Amsterdam nu

1 - TOERISTEN OP
DE TORENSLUIJ
OVER HET SINGEL.

Werelderfgoed

Kwaliteitslabel

De internationale erkenning van de grachtengordel door Unesco is een bekroning van de bijzondere waarde van het gebied en een belangrijke ondersteuning voor het monumentenbeleid in de Amsterdamse binnenstad. De grachtengordel is al bijna vierhonderd jaar onveranderd de bakermat van creativiteit en innovatie, en een vrijplaats voor mensen uit de hele wereld.

Zowel landelijk als internationaal is dit kwaliteitslabel van Unesco van grote waarde. Vanuit heel de wereld komen toeristen naar Nederland om de schilderachtige sfeer van de woongrachten te proeven. Voor veel buitenlanders is

de grachtengordel net zo typisch voor ons land als de molens of de tulpenvelden. De verwachting is dan ook dat door dit label het aantal toeristen aan het gebied zal toenemen.

Inspirerende wereldstad

De Amsterdamse grachtengordel is uniek in de wereld als stedenbouwkundig en architectonisch kunstwerk, en als de fysieke uitdrukking van de grote economische, politieke en culturele bloei van Amsterdam in de Gouden Eeuw. De parallelle grachten zijn speciaal gegraven voor de rijke kooplieden zodat zij er hun herenhuizen, stadspaleisjes en pakhuizen konden laten bouwen. De stadsuitbreidingen zijn een inspiratie geweest voor andere steden

als Kopenhagen en St. Petersburg.

Amsterdam was in de zeventiende eeuw het warenhuis van de wereld en het brandpunt van wetenschappelijke en wijsgerige ontwikkelingen. Filosofen als Descartes, Comenius en Spinoza verbleven er langere tijd. Spinoza roemde al in 1670 de stad vanwege het tolerante klimaat. '(...) In die welvarende stad, door geen ander geëvenaard, leven mensen van alle ras en geloof in de grootste eendracht samen. In het zakenverkeer gelden alleen betrouwbaarheid en solvabiliteit. Godsdienst of sekte zijn hier van geen belang, omdat ze bij de rechter geen invloed hebben op de beslissing naar de ene of de andere zijde (...).'

Inspanningsverplichting

De nominatie van de Amsterdamse grachten-gordel is een gezamenlijke inspanning van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed met stadsdeel Centrum en Bureau Monumenten & Archeologie van de gemeente Amsterdam. Het nominatiedossier werd in februari 2009, na goedkeuring door het kabinet, ingediend bij het Unesco-kantoor in Parijs.

Nu de grachtengordel op de Werelderfgoedlijst prijkt, heeft Nederland wel degelijk een inspanningsverplichting om de uitzonderlijke universele waarden ervan in stand te houden. Om die reden is de Amsterdamse binnenstad al sinds 1999 een rijksbeschermd stadsgezicht. In dit gebied bevinden zich meer dan 8000 beschermde monumenten, die niet zomaar gesloopt of verbouwd mogen worden.

Plaatsing op de Lijst leidt niet tot extra subsidies, leningen of fiscale regelingen aan gemeente, bewoners of ondernemers voor de instandhouding van monumenten. Ook gaat de stad niet 'op slot', zoals sommigen vrezen. Door de status van wereldmonument komen er niet méér regels bij, de bestaande regels zijn voldoende. De Unesco-status biedt juist kansen om de onderlinge relatie tussen cultuur, erfgoed, stedelijke ontwikkeling, economie en bedrijfsleven te versterken. En het zal ook geen openluchtmuseum worden. Amsterdam zal een levendige en dynamische stad blijven waar wonen, werken en recreëren hand in hand gaan, net als vierhonderd jaar geleden.

Werelderfgoederen

Op de Werelderfgoedlijst staan nu 900 monumenten en natuurgebieden, locaties en objecten, die volgens de VN-organisatie behouden moeten blijven voor toekomstige generaties. Daaronder bevinden zich wereldberoemde plekken als de Angkor Wat, Borobudur en Great Barrier Reef, maar ook historische centra als van Avignon, Jaroslavl, Lima en Paramaribo.

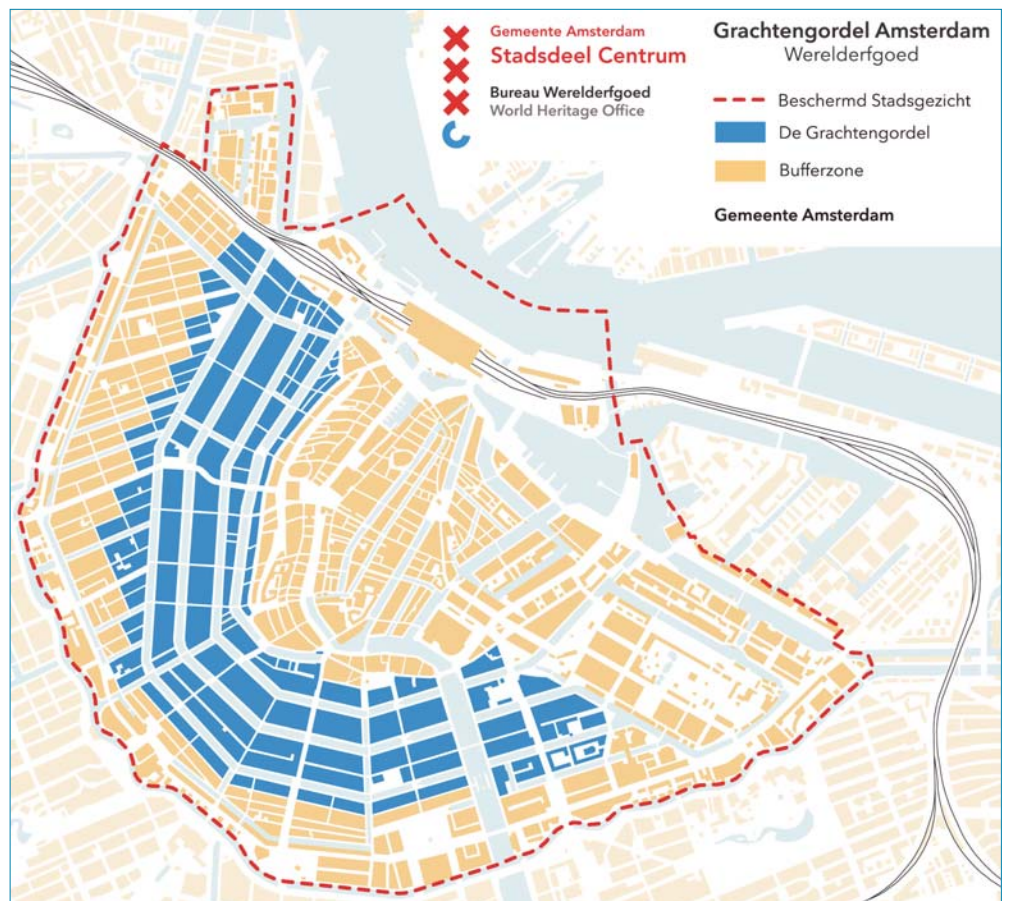
Samen met de grachtengordel zijn er eind juli in Brasilia nog meer locaties tot werelderfgoed benoemd. Dit zijn onder meer de keizerlijke citadel van Hang Long-Hanoi in Vietnam, een verdedigingswerk uit de elfde eeuw; Sarazm, een opgraving in Tadzjikistan met 5000 jaar oude sporen van nederzettingen; de bisschoppelijke stad Albi in Frankrijk, waar de katholieke kerk in de dertiende eeuw een burcht opwierp tegen de regionale ketterij van de Katharen; en een dertiende-eeuwse tombe van Sjeik Safi in Ardabil in Iran.

Wereldmonumenten in Nederland

Het Koninkrijk der Nederlanden telt nu

2 - BALZAAL IN DE AMBTSWONING VAN DE BURGEMEESTER VAN AMSTERDAM.

3 - HET BESCHERMDE STADSGEZICHT IN KAART GEBRACHT.

4 - DECOR VAN EEN BRUISENDE STAD.

negen wereldmonumenten op de Werelderfgoedlijst: het voormalig eiland Schokland en omgeving (1995); de Stelling van Amsterdam (1996); het molencomplex Kinderdijk-Elshout (1997); de historische binnenstad van Willemstad op Curaçao (1997); het Ir. D.F. Wouda (stoom)gemaal in Lemmer (1998); de droogmakerij De Beemster (1999); het Rietveld Schröderhuis in Utrecht (2000); de Waddenzee, als natuurlijk werelderfgoed ingediend samen met Duitsland (2009) en de Amsterdamse grachtengordel (2010) sluit deze indrukwekkende reeks.

Voorlopige Lijst

Op dit moment buigt een speciale commissie, ingesteld door de ministers van LNV en OCW, zich over ca. vijftig nationale kandidaten voor de zogenaamde Voorlopige Lijst. Zij maken in de toekomst kans op een plek op de Werelderfgoedlijst. Afgewogen wordt of het totaal van die lijst past binnen de z.g. Global Strategy van Unesco. De huidige Werelderfgoedlijst telt namelijk veel meer cultureel erfgoed uit westerse dan uit niet-westerse landen en relatief weinig natuurlijk erfgoed. Het streven is een lijst die representatief, evenwichtig en geloofwaardig is. De aandacht van de Commissie van

de Voorlopige Lijst gaat daarom uit naar categorieën die ondervertegenwoordigd zijn, zoals natuurlijk erfgoed en mixed sites, het erfgoed op de Nederlandse Antillen en Aruba, en naar de mogelijkheid van grensoverschrijdende voordrachten. Uitgangspunt is dat Nederland een Voorlopige Lijst van zeer beperkte omvang zal indienen om zo de oververtegenwoordiging van ons land niet verder te vergroten. Eind oktober brengt de commissie rapport uit. *Zie verder:*

- www.amsterdam.nl/werelderfgoed
- www.voorlopijelijst.nl en
- www.cultureelerfgoed.nl. ■

alle vorige edities van

Vitruvius

kunt u kosteloos lezen en downloaden als pdf via www.uitgeverijeducom.nl